Opgesteld door: Sjerp van der Ploeg (kennismakelaar)
Vraagsteller: leerkracht basisonderwijs
Referentie: Kennisrotonde. (2020). *Wat is het effect op de schoolprestaties en het welbevinden van leerlingen wanneer zij in groep 7 en groep 8 van dezelfde leerkracht les krijgen?* (KR.789) Den Haag: Kennisrotonde.

28 januari 2020

Vraag

Wat is het effect op de schoolprestaties en het welbevinden van leerlingen wanneer zij in groep 7 en groep 8 van dezelfde leerkracht les krijgen?

Kort antwoord

Onderzoek laat zien dat leerlingen in het basisonderwijs hoger presteren op taal en rekenen wanneer ze in twee opeenvolgende jaren van dezelfde leerkracht les krijgen (aangeduid als 'looping'), ten opzichte van leerlingen die een andere juf of meester krijgen. Het gaat om een bescheiden maar positief effect. Daarbij gaat het niet over combinatiegroepen van twee leerjaren, maar om opeenvolgende groepen die les krijgen binnen het traditionele leerstofjaarklassensysteem. De positieve effecten op leerprestaties worden waarschijnlijk veroorzaakt door een sterkere band tussen leraar en leerlingen, wat bijdraagt aan een effectief leerklimaat in de klas. Onderzoek richt zich niet op de effecten van looping op welbevinden.

Toelichting antwoord

'Looping'

Meestal krijgen leerlingen in het basisonderwijs bij de overgang naar een volgende groep een andere juf of meester. Daar zijn uiteraard uitzonderingen op, bijvoorbeeld bij combinatiegroepen, scholen zonder leerstofjaarklassensysteem of door toevallige omstandigheden waardoor een juf of meester met de leerlingen 'meegaat' naar een volgende groep. Mogelijk heeft meegaan naar een volgende groep positieve gevolgen voor de leerlingen: bijvoorbeeld omdat bij de start van het schooljaar al een band bestaat met de leraar en het leerproces effectiever kan starten. Dat zou met name het geval kunnen zijn bij groep 7 en 8, omdat in groep 8 de periode tot aan de eindtoets korter is dan een regulier schooljaar. De tijd die 'verloren gaat' doordat de leraar de

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

leerlingen moet leren kennen en tijd nodig heeft om een band met hen op te bouwen, weegt in groep 8 verhoudingsgewijs zwaar mee.

'Meegaan met de groep' is in de afgelopen decennia in de VS herhaaldelijk onderwerp van onderzoek geweest en wordt daar 'looping' genoemd. Die term zullen wij daarom ook hier aanhouden. Looping gaat over leraren die meer dan één jaar opeenvolgend dezelfde groep lesgeven binnen het meer traditionele leerstofjaarklassensysteem. Het gaat dus niet om de situatie waarbij jaargroepen worden samengevoegd, zoals in het Montessori-onderwijs waarin leerlingen van verschillende leeftijden gedurende een aantal jaar bij dezelfde leraar in de groep zitten.

Mogelijke effecten van looping op leerprestaties

Het idee om leraren langer dan één jaar te verbinden aan de (cognitieve) ontwikkeling van leerlingen werd onder meer bepleit door Rudolf Steiner, de grondlegger van de antroposofie op wiens gedachtengoed in elk geval de vrije scholen zich baseren. Op de meeste vrije scholen blijft de leraar dan ook meerdere jaren bij dezelfde klas met als doel dat er een diepe band tussen leerling en leraar ontstaat. Ook op andere plekken waar looping wordt ingezet, is de verwachting dat een langere periode dan één schooljaar bijdraagt aan een sterkere relatie tussen leraar en leerling. De veronderstelling is dat dat vervolgens bijdraagt aan een omgeving waarin meer leerresultaat kan worden geboekt (Findley, 2018). Het andere veronderstelde mechanisme dat looping relateert aan betere leerprestaties, is dat het looping eenvoudigweg efficiënter is. Meegaan naar een volgende groep zou leerkrachten tot een maand extra instructietijd opleveren, omdat ze de leerlingen al persoonlijk kennen, evenals hun niveau, hun thuissituatie en dergelijke (Meeks, 2008).

Onderzoek naar effecten van looping

Onderzoek naar de effectiviteit van looping, dat allemaal in de VS is uitgevoerd, laat verschillende resultaten zien. Óf studies rapporteren geen effect van looping, óf ze rapporteren een bescheiden positief effect. De bewijskracht van deze laatste studies is sterker. In het onderzoek naar looping wordt nagenoeg alleen naar effecten op leerprestaties gekeken en wordt niet specifiek aandacht besteed aan de eventuele effecten ervan op het welbevinden van leerlingen.

Findley (2018) vindt geen verschillen in de toetsscores (lezen, rekenen, science) aan het einde van het schooljaar tussen leerlingen (groep 5 en 6) die wel en die niet in een looping-groep gezeten hebben. Haar onderzoek betreft één school met een relatief klein aantal leerlingen (34 leerlingen in een twee looping-groepen en 85 leerlingen in vijf niet-looping groepen). Ook Wilson (2014) vindt geen verschillen tussen de rekenprestaties van leerlingen die wel en niet in een looping-groep hebben gezeten. Dit onderzoek is gebaseerd op een selecte groep van ongeveer 1100 leerlingen die gedurende groep 1 tot en met groep 7 binnen één district op school hebben gezeten. In dit onderzoek is de gehanteerde uitkomstmaat dichotoom: wel of geen vooruitgang geboekt op rekenen. Verschillen tussen leerlingen in mate waarin ze vooruitgaan op rekenen worden dus niet meegenomen. De opzet van deze studies maakt het moeilijk effecten aan te tonen, met name wanneer die niet erg groot zijn. Findley (2018) om ze een tamelijk kleine

loopinggroep heeft (34 leerlingen) op maar één school en Wilson (2014) omdat dat daar verschillen tussen leerlingen in mate van vooruitgang op rekenen niet meegenomen worden.

Andere studies die grootschaliger zijn opgezet en/of betere uitkomstmaten gebruiken, vinden wel effecten van looping. Bogart (2002) rapporteert meer vooruitgang bij leerlingen die in groep 5 en 6 bij dezelfde leerkracht in de klas zitten (in totaal 107 leerlingen op samen 4 scholen) ten opzichte van leerlingen in die groepen die op dezelfde scholen een andere leraar hebben gekregen bij de overgang van groep 5 naar 6 (201 leerlingen). Na twee jaar heeft de looping-groep een grotere voortgang geboekt bij rekenen en schrijven/spelling. Bij lezen blijkt er geen verschil in voortgang. Interessant daarbij is dat er ook na één jaar al een verschil in vooruitgang tussen beide groepen merkbaar is, dus nog voordat de leerkracht en leerlingen het tweede jaar daadwerkelijk zijn ingegaan. Die vooruitgang geldt bij rekenen, schrijven/spelling (en dan ook bij lezen). Dat lijkt eerder te duiden op het mechanisme van een betere relatie tussen leraar en leerling (waarin beide meer investeren omdat ze langer met elkaar samenwerken) dan op het mechanisme van extra instructietijd in het tweede jaar (dat is immers nog niet gestart aan het einde van het eerste loopingjaar).

Cistone en Sheyderman (2004) onderzochten 26 basisscholen in Florida waar looping plaatsvond. Bij de 612 leerlingen die in een looping-groep zaten (4/5, 5/6, 6,7), werden vervolgens leerlingen van diezelfde scholen gezocht met vergelijkbare kenmerken (geslacht, etniciteit, wel/niet Engels als eerste taal) en die niet in de één van de looping-groepen zaten. Vervolgens werd de leerlingen binnen die onderzoeksgroep gematcht op testscores van lezen en rekenen bij de start van het eerste loopingjaar. Deze naar achtergrondkenmerken vergelijkbare groepen werden vervolgens vergeleken op de ontwikkeling in lezen en rekenen, aanwezigheid in de lessen, en zittenblijven. Looping blijkt vervolgens bescheiden positieve effecten te hebben voor lezen en rekenen en ook zijn leerlingen minder vaak afwezig tijdens lessen. Voor kansen op zittenblijven (aan het einde van het tweede loopingjaar) vonden de onderzoekers geen verschillen.

Hill en Jones (2018) ten slotte hebben administratieve gegevens van alle leerlingen en leerkrachten in de staat North Carolina gebruikt om effecten van leraar-leerling-relaties te onderzoeken in de groepen 5-7. Het gaat om gegevens van ruim 2 miljoen leerlingen en meer dan 70.000 leerkrachten. Ze hebben daarbij ook naar looping gekeken. Zij concluderen dat leerlingen die voor een tweede keer bij dezelfde leerkracht in de klas komen, hogere scores op gestandaardiseerde toetsen voor rekenen en lezen laten zien dan leerlingen die verschillende leerkrachten hebben. Het gaat om bescheiden maar robuuste effecten. Interessant daarbij is dat individuele leerlingen die pas in het tweede jaar in een looping-groep terechtkomen ook hogere testscores laten zien. Dit laatste lijkt erop te wijzen dat er een mechanisme is dat zorgt dat de effectiviteit van de leeromgeving in de klas verbetert bij looping, zodanig dat later instromende leerlingen er ook van profiteren.

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

Geraadpleegde bronnen

Bogart, V.S. (2002). *The Effects of Looping on the Academic Achievement of Elementary School Students,* Dissertation. Paper 707, Johnson City: East Tennessee State University

Caauwe, C.M. (2009). *The impact of looping practices on student achievement at a Minnesota inner city elementary school: a comparison study,* Dissertation, Minnesota: Saint Mary's University.

Cistone, P., & Shneyderman, A. (2004). Looping: An Empirical Evaluation, *International Journal of Educational Policy, Research and Practice, 5*(1), 47-61.

Findley, M.J. (2018). *The impact of looping in an elementary school setting*. Dissertation, Chapel Hill: University of North Carolina.

Hill, A.J. & Jones, D.B. (2018). A teacher who knows me: The academic benefits of repeat student-teacher matches, *Economics of Education Review*, 64, 1-12.

Meeks, R.G. (2008) Does Looping Enhance Student Achievement?, *The Corinthian*, Vol. 9,

Roorda, D.L., Koomen, H.M.Y., Spilt, J.L. & Oort, F.J (2) De invloed van affectieve leraar-leerlingrelaties op het schools leren van leerlingen: Verschillen tussen basis- en voortgezet onderwijs, *Pedagogische Studiën*, 91, 97-112.

Wilson, M.B, (2014) *The Effects of Combining Looping, Cognitively Guided Instruction, and Ethnicity: How They Can Collectively Improve Academic Achievement*. Dissertation. 2179. Fayetteville: University of Arkansas.

Onderwijssector

Primair onderwijs

Trefwoorden

Leraar-leerling-relatie, looping.